

Furia addormentata...

Михайло Яцків

Над нашою землею нависла смертельна чорна хмара — війна.

На розі вулиці стояв пес і грів до сонця погризений хребет. В шинку пиячили інваліди, на городі одчайдухи "грали в щастя" і стріляли в кружало. За муром був цвинтар, звідки долітав похоронний спів-молебень...

Я нудгував зі сотнею за містом. Хандра придавила нас всіх, як сірий проклін. Я блукав по старому, опустілому парку.

На віддаль руки сиділо на гілці пташеня. Маленький, скулений пролетар дивився на мене чорним очком.

Чи міг би я вбити ту жадобу до життя, яку помітив у погляді пташеняти?

Ні. Але у Дантеса — вбивцю поета — ціляв би, як у стовп, — і рука не здригнула б!..

На горі, за містом, побачив я невідому жінку. Була відвернена і згиналася, махала руками, неначе кликала когось. Її стан і рухи манили чортівськими принадами. Я підходив ближче, вона озирнулася...

Ніс і уста відгнили, вона щирила зуби і хохотала.

Чорною хмарою, нависла над нашою землею війна. Я вдивляюся в далечінь: там женуть рекрутів, як худобу на убій. П'яні юрби колотяться, плачуть, виють...

За тією чорною хмарою суне тьма вовків, шакалів, круків у людській подобі, — і скриплять, шибениці, лунає зойк невинних дітей, зойк і розпука жінок стріляє багряним полум'ям у небо...

А ось женуть військових бранців у полон...

Голод, пекельна мука, божевілля віє з тої чорної хмари.

Безліч днів і ночей волочиться проклята хмара над світом. Вдивляюся в неї крізь чотирикутник вікна — і бачу мільйони трупів.

...Місяць виглянув з чорної челюсті. Переді мною — безконечна дорога, праворуч — поле, до краю вимощене чоловічими черепами, ліворуч — поле, до краю вимощене жіночими грудьми.

Я взяв один череп у руки.

Це був череп молоді людини, наскрізь прострілений.

Чи така тверда була голова, що не словом, а кулею треба було промовити до неї?

Чи тепер вона вже дійсно переконана і знає, де правда?

То ж котрогось із братів брехнями навчали, а потім під покровом фальшивої науки підсунули йому зброю.

Довгі літа люди борються за волю, але чому ж не знищать, не розвіють оту чорну хмару пошестей, неволі, мук, крові і сліз?!

І знову — жахливі вісті. Знов багато наших упало. Поляг квіт народу, його надія.

Але ось гігантська потвора необмежених форм перестала плювати вогнем, ригати кулями: вона на часок захлинулася людською кров'ю і стуманіла.

Вдосвіта сонце розсипало рясні, яскраві коси.

Товариші мої снують невідрадні думки про долю молодого покоління, приреченого на смерть.

І я забувся на мить. Передо мною постав образ майбутнього народів: завмер гамір, зойк людства і горе залишеної напризволяще дітвори; згинув жах і ворожнеча, назавжди щезло зло, границі влади й ненависні окопи; всі народи дружною сім'єю трудяться і живуть в новому світі.

Я вийшов. В сутіні сіней відхилились двері до ясної кімнати. Молодиця вдягала сорочку. Мигнула пара сніжних голубів, як зриваються до льоту, і квітуче, творче лоно.

1917